

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Fond 101

LINZBACH, JAKOB

Inventarimistu

1913-1952

Sissejuhatus

Linzbach, Jakob (21. juuni 1874 Kõmmaste küla, Risti kihelkond –
30. apr. 1953 Tallinn), semiootik, interlingvist

Jakob Linzbach sündis 21. juunil 1874. a. Kõmmaste külas Harjumaal. 1891. a. lõpetas J. Linzbach Tallinna Tehnilise Raudteekooli, töötas kuni 1899. aastani mitmel pool Venemaal raudteedel ja seejärel Moskva veevärgi rajamisel. 1902. a. asus ta elama Peterburi, kus rajas peatselt litograafia artelli ja viis aastat hiljem joonestustöökoja. Tänu omandatud oskustele litografeeris ta hiljem oma väljaanded ise. 1915. a. sulges J. Linzbach töökoja, et pühenduda täielikult teadusele ja lõpetada töö probleemi kallal, mis oli teda huvitanud juba 16. eluaastast peale. 1916. a. kevadel ilmus Petrogradis raamat *Принципы философского языка. Опыт точного языкознания*, milles ta esitas üldsemiootika ülesehituse programmi.

Pärast revolutsiooni töötas J. Linzbach joonestusõpetajana Petrogradis, 1920. a. pöördus ta tagasi Tallinna. Juba järgmisel aastal andis ta välja brošüüri *Transcendent algebra. Ideografie matematical. Experiment de un lingue filosofic*. Teose ilmumiskeeleks oli oksidentaalselt tõlkijaks teine Eestist pärit tehiskeelelooja E. v. Wahl. Selles käsitluses tegi J. Linzbach ettepaneku asendada matemaatilistes valemites tähed piktograafiliste kujutistega. 1922. a. andis J. Linzbach Tallinnas välja kaks ajakirjavihikut *Zeitschrift für exacte Logik und Linguistik*. Seal ilmus tema artikkel *Die transscedente Analysis. Differential- und Integralrechnung im Denken und Vorstellen*. 1923. a. järgnes brošüür *Прямолинейная геометрия высших измерений. Наглядное представление пространства всякой степени от $x^{-\infty}$ до $x^{+\infty}$* .

1924. a. sõitis J. Linzbach Pariisi, kus ta elatus kartograafiatööst ja tegeles edasi oma uurimustega. 1925. a. ilmus Pariisis uus brošüür *La géométrie et l'analyse géométrique de l'espace à n dimensions. Idéographie mathématique*. Omandanud prantsuse keele, hakkas J. Linzbach 1930. a. tõlkija vahendusega välja andma litografeeritud ajakirjavihikuid pealkirjaga *Idéographie mathématique. Etude du langage philosophique par Jacob Linzbach*. 1930. a. ilmus 22 vihikut, järgmisel veel kolm. 1931. a. suvel ilmusid need ühiste kaante vahel kahesajas eksemplaris alapealkirjaga *Algèbre figurée. I. Interprétation idéographique de l'équation du premier degré à une inconnue*. See jäi J. Linzbachi viimaseks trükivalgust näinud tööks ja tema piktograafilase süsteemi kõige põhjalikumaks esituseks.

1941. a. pöördus J. Linzbach okupeeritud Prantsusmaalt tagasi Tallinna kavatsusega uurimistööd jätkata. 1944. a. hävis suur osa materjale ja käsikirju ning pärast sõda püüdis J. Linzbach neid uuesti kirja panna. 1950. ja 1952. a. esitas J. Linzbach oma käsikirjad NSVL ja Eesti NSV Teaduste Akadeemiale, sai aga negatiivsed retensioonid. Esimene positiivne hinnang J. Linzbachi tööde kohta ilmus Tartu Ülikooli Toimetistes 1965. a., kus autor J. Revzin arvas vääriivat tema esikteos üldsemiootika põhiteoste nimekirja kanda. (Ревзин, И. И. О книге Я. Линцбаха *Принципы философского языка. Опыт точного языкознания*. – TRÜ Toimetised, vihik 181. Töid semiootika alalt II. Tartu, 1965, lk. 339-344.)

Kaks J. Linzbachi käsikirja (s. 10 ja s. 14) osteti 1974. a. L. Velliselt (tulme 1974:10), ülejäänud materjalid andis 1986. a. üle J. Linzbachi pojatütar Tiina Linzbach Tallinnast (tulme 1986:42).

J. Linzbachi kohta vt veel:

Kruus, R. Lisandusi J. Linzbachi tundmõppimiseks. // Keel ja Kirjandus, 1979, 2, lk. 98-101; 1983, 12, lk. 548-550

Дуличенко, А. Д. Международные вспомогательные языки. Таллин, 1990, с. 206, 217.

- 1   Линцбах, Якоб
         Принципы философского языка: Опыт точного языкознания. –
         Пг., 1916. – XII, 228 с.: табл. Печатное изд.
         На тит. л. пометка Я. Линцбаха.

- 2 (end. Mscr 1170)   Kuulutus J. Linzbachi filosoofilise joonestamise kursuse
         kohta Rahvaülikoolis.
         [Tallinn, 1921]
         Daatumis kohta vt. Keel ja Kirjandus, 1983, № 12, lk. 697.

- 3   Линцбах, Я.
         Геометрия n-мерного пространства в связи с анализом. I. Наглядное
         представление пространства целых положительных измерений от x^0 до x^∞
         Копия рукописи, сделанная под копировальную бумагу, с более поздними
         исправлениями.
         Ревель, 1924
         291 л.

- 4   Idéographie mathématique: Etude du langage philosophique par Jacob
         Linzbach / Edition de l'auteur. N 1-25: Algèbre figurée. I. Interpretation
         idéographique de l'équation du 1er degré à une inconnue. – Paris, 1930-1931. –
         Litograafia.

- 5   Линцбах, Я.
         Универсальная математика и универсальный язык. Универсальная
         геометрия. Наглядное представление n-мерного пространства. II-ое
         сообщение Академии Наук Союза ССР и Эст. ССР. Копия рукописи, сделанная
         под копировальную бумагу.
         Таллин, 1950
         9, VI, 338 л.

- 6   Линцбах, Я.
         Прямолинейная геометрия высших измерений. Наглядное
         представление пространства всякой степени от $x^{-\infty}$ до $x^{+\infty}$. – Ревель:
         Автографир. изд., 1923. – 23 с. Литограф. брошюра, приложенная ко II
         сообщению Академиям Наук СССР и ЭССР под заглавием *Универсальная
         математика и универсальный язык. Универсальная геометрия. Наглядное
         представление n- мерного пространства.*
         Таллин, 1950
         На отд. л. в начале брошюры примечание авт. от 1 мая 1950.

- 7   Линцбах, Я.
         Заявление Академиям Наук ЭССР и СССР, касающееся работы под
         заглавием *Универсальная геометрия. Наглядное представление n- мерного
         пространства.* Приложение к ней. Копия, сделанная под копировальную
         бумагу.
         Таллин Нымме, 25 мая 1950
         3 л.

- 8   Отзыв Математического института им. В. А. Стеклова Академии Наук СССР на рукопись Я. Линцбаха *Универсальная математика и универсальный язык. Универсальная геометрия. Наглядное представление n-мерного пространства*. Машинопись.
21 сент. 1950
2 л.
- 9   Линцбах, Я.
Существенное в моем исследовании. Ответы на отзывы Академии Наук СССР на I и II сообщение под заглавием *Универсальная математика и универсальный язык*. III сообщение Академии Наук СССР.
Таллин, 30 сент., 20 ноября 1950
91 л.
Карандашом.
- 10   Линцбах, Я.
Универсальная наука. I. Универсальный язык. Копия рукописи, сделанная под копировальную бумагу.
Таллин Нымме, 1951-1952
439 л.
Л. 416 436 биографические данные о Я. Линцбахе.
- 11   Линцбах, Я.
Универсальная наука. II. Универсальная математика.
Таллин Нымме, 1951-1952
123 л.
- 12   Академия Наук СССР
1 письмо Я. Линцбаху. Машинопись с подписью уч. секретаря акад. А. В. Топчиева.
Москва, 17 апр. 1952
2 л.
- 13 (end. Mscr 1169) Линцбах, Я.
[К проблеме универсального языка.]
Таллин, 1952
26 л.
Рукопись неполная. Карандашом.
- 14   Аксенов, М. С.
Нет времени: Популярное изложение основных начал метагеометрической философии. – М., 1913, – 80 с. Печатное изд. – С пометами Я. Линцбаха, сделанным в 1946 г.

Sellesse inventarimistusse on kantud 14 (neliteist) säilikut numbritega 1-14.
Fondi korrastas ja nimistu koostas pearaamatukoguhoidja Tatjana Šahhovskaja.

Tartus, 26. märtsil 1993